

האם יש קשר בין זכויות לחובות? - עמ' 153. ההגנה על זכויות האדם – עמ' 154

ישנן טענות בנוסח "אין להעניק זכויות אדם לאזרח שאינו ממלא את חובותיו" או : אדם שאינו משתתף באופן שווה בנטל החברתי , אינו יכול לדרוש שוויון זכויות "

על טענה זו משיב פרופסור דוד קרצ'מר :

"**אין לחפש סימטריה** בין זכויות אדם בסיסיות, המגיעות לכל אדם באשר הוא אדם, לבין חובות המוטלות על אדם מכוח חוק בחברה מסוימת"

- זכויות האדם הן זכויות ולא פריבילגיות .
- הן ניתנות מכוח רצונו הטוב של האל.
- הן שייכות לו מעצם היותו אדם.

אם אדם אינו ממלא את החובה המוטלת עליו מכוח חוק אפשר להטיל עליו עונש הקבוע בחוק. העונש שיוטל על אדם שאינו ממלא חובה חוקית יהיה העונש הקבוע בחוק לגבי אותו ענין, אין לקשור את זכויות האדם האחרות להפרת חוק זו. לדוגמא:

אדם שעבר עבירת תנועה , ישלם קנס או יישלל רישיונו, אך לא יפגעו זכותו לבחור לכנסת או לקבל קצבת ביטוח לאומי."

ההגנה על זכויות האדם

למרות חשיבות זכויות האדם והאזרח לא כל המדינות מגינות עליהן. כיצד ניתן להגן על זכויות אלה?

ההגנה היעילה ביותר היא באמצעות מערכת החוקים והמשפט של המדינה. חשיבות רבה יש לארגוני מתנדבים הנאבקים על זכויות האדם.

מאבקים ציבוריים מעלים את נושא זכויות האדם למודעות הציבור ומשפיעים על החקיקה בנושא. דוגמה למאבק ציבורי הוא מאבקם של השחורים בארה"ב לשוויון , בראשית שנות הששים של המאה ה-20 בראשותו של מרטין לותר קינג.

לאחר מלחמת העולם השנייה גבר הצורך בהכרה בין לאומית בזכויות האדם ופורסמו אמנות רבות בנושא הידועה שבהן היא – **ההכרזה לכל באי העולם בדבר זכויות האדם – 1948** מטעם האו"ם. (את נוסח ההכרזה תוכלו לקרא בהמשך)

בנוסף לאמנות יש ארגוני מתנדבים בינלאומיים כמו אמנסטי אינטרנשיונל.

ההכרזה לכל באי עולם בדבר זכויות האדם

[למסמך המקורי באנגלית](#)

הואיל והכרה בכבוד הטבעי לכל בני משפחת האדם ובזכויותיהם השוות

[מסמכים בעלי ענין](#)

והבלתי נפקעות הוא יסוד החופש, הצדק והשלום בעולם

הואיל והזלזול בזכויות האדם וביזוין הבשילו מעשים פראיים שפגעו

קשה במצפונה של האנושות, בניין עולם שבו ייהנו כל יצורי אנוש מחירות

הדיבור והאמונה ומן החירות מפחד וממחסור, הוכרז כראש שאיפותיו

של כל אדם

הואיל והכרח חיוני הוא שזכויות האדם תהיינה מוגנות בכוח שלטונו של

החוק, שלא יהא האדם אנוס, כמפלט אחרון, להשליך את יהבו על מרידה

בעריצות ובדיכוי

הואיל והכרח חיוני הוא לקדם את התפתחותם של יחסי ידידות בין האומות

הואיל והעמים המאוגדים בארגון האומות המאוחדות חזרו ואישרו במגילה את אמונתם בזכויות היסוד של האדם, בכבודה ובערכה של

אישיותו ובזכות שווה לגבר ולאישה ומנוי וגמור אתם לסייע לקידמה

חברתית ולהעלאת רמת החיים מתוך יתר חירות

הואיל והמדינות החברות התחייבו לפעול, בשיתוף עם ארגון האומות

המאוחדות, לטיפוח יחס כבוד כללי אל זכויות האדם ואל חירויות היסוד

והקפדה על קיומן

הואיל והבנה משותפת במהותן של זכויות וחירויות אלה היא תנאי חשוב

לקיומה השלם של התחייבות זו

לפיכך מכריזה העצרת באוזני כל באי העולם את ההכרזה הזאת בדבר

זכויות האדם כרמת הישגים כללית לכל העמים והאומות. כדי שכל

יחיד
וכל גוף חברתי ישווה תמיד לנגד עיניו וישאף לטפח, דרך לימוד
וחינוך,
יחס של כבוד אל הזכויות ואל החירויות הללו, ולהבטיח באמצעים
הדרגתיים, לאומיים ובינלאומיים, שההכרה בעקרונות אלה
וההקפדה
עליהם תהא כללית ויעילה בקרב אוכלוסי המדינות החברות ובקרב
האוכלוסים שבארצות שיפוטם.

סעיף א

כל בני אדם נולדו בני חורין ושווים בערכם ובזכויותיהם. כולם
חוננו
בתבונה ובמצפון, לפיכך חובה עליהם לנהוג איש ברעהו ברוח של
אחוה.

סעיף ב

(1) כל אדם זכאי לזכויות ולחירויות שנקבעו בהכרזה זו ללא
אפליה
כלשהי מטעמי גזע, צבע, מין, לשון, דת, דעה פוליטית או דעה
בבעיות
אחרות, בגלל מוצא לאומי או חברתי, קניין, לידה או מעמד אחר.
(2) גדולה מזו, לא יופלה אדם על פי מעמדה המדיני, על פי
סמכותה או על
פי מעמדה הבינלאומי של המדינה או הארץ שאליה הוא שייך. בין
שהארץ
היא עצמאית, ובין שהיא נתונה לנאמנות, בין שהיא נטולת שלטון
עצמי
ובין שריבונותה מוגבלת כל הגבלה אחרת.

סעיף ג

כל אדם יש לו הזכות לחיים, לחירות ולביטחון אישי.

סעיף ד

לא יהיה אדם עבד או משועבד עבדות וסחר עבדים ייאסרו לכל
צורותיהם.

סעיף ה

לא יהיה אדם נתון לעינויים, ולא ליחס או לעונש אכזריים, בלתי
אנושיים
או משפילים.

סעיף ו

כל אדם זכאי להיות מוכר בכל מקום כאישיות בפני החוק.

סעיף ז

הכל שווים לפני החוק וזכאים ללא אפליה להגנה שווה של החוק.
הכל
זכאים להגנה שווה מפני כל אפליה המפירה את מצוות ההכרזה
הזאת

ומפני כל הסתה לאפליה כזו.

סעיף ח

כל אחד זכאי לתקנה יעילה מטעם בתי הדין הלאומיים המוסמכים נגד מעשים המפירים את זכויות היסוד שניתנו לו על פי החוקה והחוקים.

סעיף ט

לא ייאסר אדם, לא ייעצר ולא יוגלה באופן שרירותי.

סעיף י

כל אדם זכאי, מתוך שוויון גמור עם זולתו, למשפט הוגן ופומבי של בית דין בלתי תלוי וללא משוא פנים בשעה שבאים לקבוע זכויותיו וחובותיו ולברר כל אשמה פלילית שהובאה נגדו.

סעיף יא

(1) אדם שנאשם בעבירה פלילית חזקתו שהוא זכאי, עד שלא הוכחה אשמתו כחוק במשפט פומבי שבו ניתנו לו כל הערובות הדרושות להגנתו.
(2) לא יורשע אדם בעבירה פלילית על מעשה או הזנחה שלא נחשבו בשעתם לעבירה פלילית לפי החוק הלאומי או הבינלאומי. לא יוטל עונש חמור מהעונש שהיה נוהג בזמן שעבר את העבירה הפלילית.

סעיף יב

לא יהא אדם נתון להתערבות שרירותית בחייו הפרטיים, במשפחתו, במעונו, בחליפת מכתבים שלו ולא לפגיעה בכבודו או בשמו הטוב. כל אדם זכאי להגנת החוק בפני התערבות או פגיעה באלה.

סעיף יג

(1) כל אדם זכאי לחופש תנועה ומגורים בתוך כל מדינה.
(2) כל אדם זכאי לעזוב כל ארץ, לרבות ארצו ולחזור אל ארצו.

סעיף יד

(1) כל אדם זכאי לבקש ולמצוא בארצות אחרות מקלט מרדיפות.
(2) אין להסתמך על זכות זו במקרה של האשמה פלילית שמקורה האמיתי במעשי פשע לא מדיניים או במעשים שהם בניגוד למטרותיהן ולעקרונותיהן של האומות המאוחדות.

סעיף טו

(1) כל אדם זכאי לאזרחות.

(2) לא תישלל מאדם אזרחותו דרך שרירות ולא תקופח דרך שרירות זכותו להחליף את אזרחותו.

סעיף טז

(1) כל איש ואישה שהגיעו לפרקם רשאים לבוא בברית הנישואין ולהקים משפחה, ללא כל הגבלה מטעמי גזע, אזרחות או דת. הם זכאים לזכויות שוות במעשה הנישואין בתקופת הנישואין ובשעת ביטולם.
(2) נישואין יערכו רק מתוך הסכמה חופשית ומלאה של בני הזוג המיועדים.
(3) המשפחה היא היחידה הטבעית והבסיסית של החברה וזכאית להגנה של החברה והמדינה.

סעיף יז

(1) כל אדם זכאי להיות בעל קניין, בין לבדו ובין יחד עם אחרים.
(2) לא יישלל מאדם קניינו דרך שרירות.

סעיף יח

כל אדם זכאי לחירות המחשבה, המצפון והדת חירות זו כוללת את הזכות להמיר את דתו או את אמונתו ולתת ביטוי לדתו או לאמונתו - לבדו או בציבור, ברשות היחיד או ברשות הרבים, דרך הוראה, נוהג, פולחן ושמירת מצוות.

סעיף יט

כל אדם זכאי לחירות הדעה והביטוי, לרבות החירות להחזיק בדעות ללא כל הפרעה, ולבקש ידיעות ודעות, ולקבלן ולמסרן בכל הדרכים וללא סייגי גבולות.

סעיף כ

(1) כל אדם זכאי לחירות ההתאספות וההתאגדות בדרכי שלום.
(2) לא יכפו על אדם השתייכות לאגודה.

סעיף כא

(1) כל אדם זכאי להשתתף בהנהלת בארצו, בין השתתפות ישירה ובין דרך הנציגות שנבחרה בבחירות חופשיות.
(2) כל אדם זכאי לשוויון בכניסה לשירות במגנון של ארצו.
(3) רצון העם הוא היסוד לסמכותה של הממשלה. העם יביע את רצונו בבחירות כשרות הנשנות לעתים מזומנות, לפי זכות בחירה כללית ושווה ובהצבעה חשאית, או לפי סדר של בחירה חופשית כיוצא בזה.

סעיף כב

כל אדם, כחבר החברה, זכאי לביטחון סוציאלי וזכאי לתבוע שהזכויות

הכלליות הסוציאליות והתרבותיות, שהן חיוניות לכבודו כאדם ולהתפתחות החופשית של אישיותו, יובטחו במאמץ לאומי ובשיתוף

פעולה בינלאומי בהתאם לארגונה ולאוצרותיה של המדינה.

סעיף כג

(1) כל אדם זכאי לעבודה, לבחירה חופשית של עבודתו, לתנאי עבודה

צודקים והוגנים והגנה מפני האבטלה.

(2) כל אדם, ללא כל אפליה, זכאי לשכר שווה בעד עבודה שווה.

(3) כל עובד זכאי לשכר צודק והוגן, אשר יבטיח לו ולבני ביתו קיום ראוי

לכבוד האדם שיושלם, אם יהיה צורך בכך, על ידי אמצעים אחרים של

הגנה סוציאלית.

(4) כל אדם זכאי לאגד אגודות מקצועיות ולהצטרף לאגודות כדי להגן על

ענייניו.

סעיף כד

כל אדם זכאי למנוחה ולפנאי, ובכלל זה הגבלת שעות העבודה במידה

המתקבלת על הדעת וחופשה בשכר לעתים מזומנות.

סעיף כה

(1) כל אדם זכאי לרמת חיים נאותה לבריאותם ולרווחתם שלו ושל בני

ביתו, לרבות מזון, לבוש, שיכון, טיפול רפואי, שירותים סוציאליים כדרוש וזכות לביטחון במקרה של אבטלה, מחלה, אי כושר לעבודה,

אילמון, זיקנה או מחסור אחר בנסיבות שאינן תלויות בו.

(2) אימהות וילדות זכאיות לטיפול מיוחד ולסיוע. כל הילדים, בין שנולדו

בנישואין או שלא בנישואין, ייהנו במידה שווה מהגנה סוציאלית.

סעיף כו

(1) כל אדם זכאי לחינוך. החינוך יינתן חינם, לפחות בשלבים הראשונים

והיסודיים. החינוך בשלב הראשון הוא חובה. החינוך הטכני והמקצועי

יהיה מצוי לכל, והחינוך הגבוה יהיה פתוח לכל במידה שווה ועל יסוד

הכשרון.

(2) החינוך יכוון לפיתוחה המלא של האישיות ולטיפוח יחס כבוד לזכויות

האדם ולהירויות היסודיות החינוך יטפח הבנה, סובלנות וידידות בין כל העמים והקיבוצים הדתיים והגזעיים, ויסייע למאמץ של האומות המאוחדות לקיים את השלום.
(3) להורים זכות בכורה לבחור את דרך החינוך לילדיהם.

סעיף כז

(1) כל אדם זכאי להשתתף תוך חירות בחייו התרבותיים של הציבור, ליהנות מהאמנויות ולהיות שותף בהתקדמות המדע ובברכתו.
(2) כל אדם זכאי להגנת האינטרסים המוסריים והחומריים הכרוכים בכל יצירה מדעית, ספרותית, או אמנותית שהיא פרי רוחו.

סעיף כח

כל אדם זכאי למשטר סוציאלי ובינלאומי, שבו אפשר יהיה לקיים במלואן את הזכויות והחירויות אשר נקבעו בהכרזה זו.

סעיף כט

(1) כל אדם יש לו חובות כלפי הכלל, כי רק בתוך הכלל נתונה לו האפשרות להתפתחות החופשית המלאה של אישיותו.
(2) לא יוגבל אדם בזכויותיו ובחירותיו, פרט לאותן הגבלות שנקבעו בחוק על מנת להבטיח את ההכרה בזכויות ובחירויות של הזולת ואת יחס הכבוד אליהן, וכן את מילוי הדרישות הצודקות של המוסר, של הסדר הציבורי ושל טובת הכלל בתוך החברה הדמוקרטית.
(3) לעולם לא ישתמשו בזכויות ובחירויות אלה בניגוד למטרותיהן ולעקרונותיהן של האומות המאוחדות.

סעיף ל

שום דבר בהכרזה זו לא יתפרש כאילו הוא בא להקנות למדינה, לציבור או ליחיד כל זכות שהיא לעסוק בפעולה או לבצע מעשה שתכליתם לקפח כל זכות או חירות מן הזכויות והחירויות הקבועות בהכרזה זו.

© כל הזכויות שמורות, 2002, מדינת ישראל

נשמח לקבל את הערותיכם והצעותיכם לכתובת: feedback@knesset.gov.il